

KEHAKULTUURI SIHTKAPITALI VALITSUSE * EESTI SPORDI KESKLIIDU
* JA * ÜLERIIKLISE VÕIMLEMISÕPETAJATE SELTSI HÄÄLEKANDJA *

Toimetus ja talitus: Tallinn, Vene tän. 11-a, kr. 10. Postkast 70. Telefon 9-28. ☒ Tellimise hind: aasta peale 7 krooni, kuus 60 senti.
Eesti Spordileht ilmub igal reedel.

X. aastakäik.

Reedel, 11. jaanuaril 1929. a.

X. aastakäik

Suusatus tõusmas massispordiks.

Laialdast tähelepanu ja tusedaid algatusi. Kõik kihid koondumas suusafuse ümber.

Kui ainult tali püsiks soodsam!

Suusahüpe mäelt.

Pea iga talve on tulnud E. Spordilehel võtta mitu korda sõna suusaspordi söödisseisu üle meil. Kõik tunnistavad suusaspordi kaunimaks ja tulusamaks massispordiks, kuid ta areng ei ole tahtnud kuidagi võtta Eestis jalgu alla. Ainsate võistlustena on suudetud tihti vaid esivõistlused kuidagi ära pidada.

Möödunud talvel oli siiski juba märkida rõõmustavalt eluküllane sündmus — kaitsewäe, kaitseliidu, politsei ja piirivalve võistlused, ja kui nüüd arusaamine ei peta, siis seisame tänava lõpuks ajajärgu ees,

mida tahaks nimetada suusaspordi viljakaks alguseks.

Organisatsioonid, kes tegelikult peaksid olema meie spordielu kandjateks — talve-spordi liit, Kalew, Sport, Tartu Kalew — on jäänud sel alal saatuslikult sigimatu-deks, kuid väljaspool neid on löönud kuidagi suusatus lakkama. Etteheiteid siin ei taha enam teha, kuid fakti konstateerimine ei ole ka liigne.

Samad organisatsioonid, kes läinud aastal Tapal said hakkama Eesti suusaspordi esimese suurvõistlusega, tahavad tänava

seesugust veel märksa suurejoonelisemal kujul Rakveres korrata. Hoolas harjutus on neil kõikjal käimas ja kaitseliit kavatsavat üksinda panna välja 500 treneeritud suusatajat.

Märksa rõõmustavam aga kui nende „kroonuasutuste“ suusaind, on seltskonna oma algatus suusaspordi elustamiseks. Meie mõtleme hiljuti asutatud Eesti suusaklubi, kelle eesotsas on rühm väljapaistvat Eesti intelligentsi. Viimane asjaolu on eriti tähelepanuväärne.

Suusaspord väärib, et saada rahva ke-

Kergesportlase talvetreening.

Kaalu juurevõttust ja harjutuste valikust.

Peale Stokholmi olümpiaadi 1912. aastal oldi sellel arvamisel, et ameeriklaste erakordse edu põhjuseks on olnud nende atleetide suurem kehakaal ja raskus. Ka teistes maades hakati püüdma selles sihhi ja mõningadki edusammud olid selle tagajärjeks. Hilisemadki olümpiamängud tõendasid, et jõud on kaaluv tegur läbilöömiseks, kuid kaugeltki veel mitte otsustav. Viimasel olümpiaadil võis veenduda, et võitlusenergia ja närvijõud ikkagi ütleavad lõpusõna.

Vaadeldes Amsterdami olümpiamängude võitjaid kerkib üles mõte, et lihmass ja võitlusenergia seisavad üksteisega vastolus ja et ainult erandlikkudel juhtudel need ühinevad. Viimase näide oli küll 400 m võitja ameeriklane Barbutti, tüüp Stokholmi olümpiaadi päevilt, kel võis konstateerida ühendatult suurt kogu kui ka erakordset energiat.

Lühikeste maade võitja Williams oli elegantse kehaehitusega. Peened sääred ja kõhnad põlved olid vist ka põhjuseks ta sammu kergusele. Lowe, 800 m võitja, kuulus kõhnade hulka, millist tüüpi ka Peltzer ja Engelhardt esindasid. Soome kesk- ja pikamaajooksjad olid normaalselt tugeva kehaehitusega. Peale Bouini on õieti kõik väljapaistvad maailma pikamaajooksjad olnud väikesed ja kõhnad. Ka hüpetes ja tõkkejooksus olid võitjad eestkätt energia-inimesed.

Visketes oli lugu veidi teine, seal esines raskeid mehi, kuigi mitte enam kaugeltki sarnaseid hiiglasi nagu Stokholmis. Hirschfeld oli kergemaid kuulitõukajaid. Kuulitõukajal peab olema kaalu, sest iga nael, mis kaalu tuleb juure, muudab kuuli suhtumist kehale. Odaviskajate maksimum-raskuseks näib olevat 75 kg. Kettaheitja peab olema raskem — 80 kg võib olla vist ta keha alammäär, kuna kuulitõukes alla 85-kilolisel mehel ei ole teha midagi.

Kuna lihmass ja kiirusmass seisavad üksteisega vastolus — mida suurem mass, seda aeglasem liigutus — siis on ülemäär, millest atleet ei tohi enam ilma kahjuta minna üle. Näit. on keskmise kasvuga odaviskajal 90 kg juures võimatu head saavutada. 100-kg-ne mees on liig raske kettaheitjeks, 120-kg-ne mees kuulitõukeks.

Et 800 m jooksja 100 kg ei või kaaluda, on enesestki selge. Dr. Peltzer ei saavutaks 85-kg raskuse juures enam midagi ja Engelhardt kaalub oma võitlusvormis kõigest 67,5 kg.

Kuid esitame nüüd küsimuse, kuidas mõjub väheldane kaalu juurevõtt, ütleme 10 kg?

Siin mängivad osa mitmed faktorid, millega peab arvestama. Kaks neist on eriti tähtsad. Mõeldud on jõu suhte muutumine keharaskusele ja kergustunne liigutustes. Mis puutub esimesse, siis mõjub raskuse juurevõtmise soodsalt. Meie keha passiivraskus on kondid, aktiivraskus aga lihased. Loomulikult võivad juure kasvada ainult lihased (kontide juurekasv on väike) ja seega mõjub raskuse juuretulek jõle hästi. Kergustunde, mis jooksjate juures eriti tähtis, mõjub kaalu juuretulek aga halvasti. Mõned jooksjad langevad vormist välja juba 2,5 kg juurevõtmisel.

Kuid ka siin tuleb tüüpide juures teha

vahe. Tugevakonstitutsiooniline jooksja võib mõnikord ilma kahjuta võtta juure 5 kg, kuna õrna kehaehitusega jooksja ei kannata välja, nagu tähendatud, 2,5-ki.

Rasva kogumine raskusena on aga äärmiselt hädasohtlik igat liik sportlasele. Ei saa olla siiski arvamisel, et treeneritud atleedil ei tohi olla üldse rasva, sest meie keha heaolu nõuab seda teatud protsendi.

Kogemused näitavad, et puhkeajal on kehal omadus kaalu ja rasva juure võtta. Kujunevad ka uued lihaskoed. Reeglilikult on aga, et treeningu alustamisel jälle seesugune kaalu juuretulek maha treeneritakse. Kaalu kõikumisel treeningu ja puhkeaja vahel peab olema ka teatud kindel suhe. Kogemused näitavad, et kõige sobivamalt see umbes 2,5—5 kg ümber kõigub.

Suurele treeningule peab järgnema puhkamise ja kosumise periood. Siis vast, kui puhkusel näojooned on kaotanud oma teravuse, kui lihased ei paista enam üleliia soonilistena, kui saavutatud täielik närvirahu — vast 2½ kuud peale hooaja lõppu, võib alustada lihaseid arendava tööga. Ülesehitav tegevus ei ole, kui suvihooaja lõppedes minnakse kohe võimlasse ja alustatakse seal uuesti pingutavate harjutustega. Ka on mõttetu kergesportlaselt hakata ennast talve jooksul kulutama mängudega sees või väljas. Ka passiivne sportlik tegevus — mitmesugune sportlik asjaajamine — ei ole sobiv puhkamise ajajärgul. Närvirahu peab olema täielik.

Närvilised inimesed ei suuda võtta kaalu juure. Nad ei suuda koguda kehale rasva ega arendada ka suuremaid lihaseid. Teise söök mängib seejuures ainult kõrvalist osa, millega ei ole öeldud, et söögi valikule ei ole tarvis panna rõhku.

Eestkätt rahu ja rahuline elu, võimalik hoidumine pingutustest ja ärritustest — need on eeltingimused enese kehaliseks ülesehituseks. Mõne aja järele võib järgneda siis seesugune töö ise. Sest lihaseid ei saa meie ilma harjutusest, söök ja puhkus ei aita selleks midagi. Ei ole tähtis ainult, et harjutada, vaid tähtis on, kuidas harjutada. Ainult sihikindel harjutus viib eesmärgile.

Milline on siis nüüd sihikindel harjutus, mis annab kasvuärritust lihastele?

Harjutusi jagame meie kestvus-, kiirus- ja jõuharjutusteks. Kestvusharjutusi ei sooritata kiirelt ega jõurikkalt. Lihastesse voolab reeglipäraselt rütmis verd, mis oksideerib lihastöös kujuneva piimahappe söehappeks ja kannab selle hõlpsalt ja täielikult minema. Kestvusharjutustel on vere juurevool lihastesse harilikult väike. Toitvaineid tuuakse vähe juure ja mis tuleb, see kasutatakse ka ära. Selle tulemusena on, et kestvusjooksjad on kõhnad.

Eelöeldust selgub, et kestvusharjutusega ei suudeta lihaste kasvamist arendada, et kestvusharjutused peavad langema välja, kui tahetakse võtta kaalu juure. Et ka sügised ja talvised pallimängud on peamiselt kestvusharjutused, peab see, kes tahab talve jooksul enese muskulatuuri tugevamaks arendada, neist loobuma.

Teine liik harjutusi on kiirusharjutused. Töötatakse ilma raskusteta ja pannakse rõhku ainult liigutuste sooritamise kiirusele. Kui harjutuste juures kasutatakse ka raskusi, muutub kiirusharjutus

raskusharjutuseks. Enamus atleedilisi harjutusi on kiirus-raskusharjutused.

Ka 100 m jooks on iseenesest kiirus-raskusharjutus, sest et jooksul peab kannama oma keha raskust. Puhtakujulise kiirusharjutuse ja kiirus-raskusharjutuse ülesandeks on lihaseid panna kiirelt ja energiliselt kontraheerima. Veri voolab hoogsalt juure, pulss tõuseb väga kiiresti. Võrdlemisi vähesel ajal järele oleme meie hingetud, ka südame tööst ei jatku tarvilise hulga vere juuretoomiseks, nii et piimahape, mis lihased üle ujutab, oksideerub söehappeks ja võib saada eemaldatud kopsude kaudu. Verd voolab palju juure, kindlasti nii palju, et see, mis kulutatakse, jälle ka asendatakse. Verd voolab rohkesti juure, võiks oodata isegi lihaste kasvu, kuid sellele kõnelevad vastu kogemused — kiirjooksjad on harilikult normaalsest tugevad — ja kiirjooksuga ei lähe nad tugevamaks. Mida lihased vere suure juurevooluga peaksid võitma, see kulub närvide pingutatud tööga, mis neil harjutustel eriti koormav. Kiirjooksu lõpul on harilikult tarvis tugevaid tahtejõu-impulsse, et väsimusele vaatamata edasi raiuda. Selle all kannatab hinge- ja närvirahu. See aga on, nagu juba tähendatud, keha juurekasvu aluseks. Seepärast peavad ka kiirus-raskusharjutused jääma kõrvale, kui tahetakse võtta juure raskust.

Kõige kohasemad selleks on raskusharjutused, kes raskusi käsitades ei panda rõhku liigutuste kiirusele. Seal on terve keha muskulatuur tegevuses ja peaasi on, et lihased annavad oma jõu seal välja viimiseni. Puhtakujuline raskusharjutus on tõstmine. Töö intensiteet on seal suur, ja et ta piimahappe soetamisele proportsionaalne, tekib tarvidus sügavama hingamise järele. Jõuharjutused on määratuks jõukulutuseks, seepärast on ka vere juurevool lihastesse elav ja kestvam, nii et harjutuse lõpetamise järel on hoolitsetud lihase hea toitumise eest. See annab, nagu kogemused näitavad, vaatamata põlemise intensiteedile lihases, lihase tugeva juurekasvu. Meie märkame haruldast söögiisu, mis näitab ka, et jõuharjutused mõjutavad suurel määral toitvufunktsiooni.

Närvipingutus ei ole seejuures kuigi suur, kui liig mitmekordsele harjutuse korramisele ei minda välja. Maadlejad ja tõstjad on harilikult väga tugeva kehaehitusega ja rahulise iseloomuga inimesed. Kogemused näitavad, et nad ei ole sündinud kohe seesugusteks, vaid on omandanud need küljed harjutamisega.

Raskusharjutused on ainsana kohased neile kergesportlastele, kes talvel tahavad endi keharaskust suurendada — et see paljudele tarvilik, seda nägime eespool. Loomulikult peab igaüks valima seejuures sarnase harjutuste liigi, mis tema erialale enam sobib. Näit. ei hakka jooksja liig palju harjutama kätelihaseid.

Raskusharjutuste juure asumise eeltingimuseks on aga terve organism, eestkätt terve süda. Igal juhul on tarvis harjutustega alustada mõõdukalt ja aeglaselt. Kui seejuures hoitakse alal rahu ja hea tunne, võib olla kindel, et harjutustest on kasu järgmise hooaja saavutustele.

— Martha Norelius ujus Örebro 200 mtr. meeste teatekomando vastu ja võitis ajaga 2.46,0.

— Rootsi riiklikku spordiliitu kuulub 1776 spordiseltsi ühes 178.000 aktiivsportlasega.

Kiiruisutusspordis on kindlateks võistlusmaadeks kujunenud neli distantsi: üks lühike (500 meetrit), üks keskmine (1500 meetrit) ja kaks pikka (5000 ja 10.000 meetrit). On veel olemas kaks „originaaldistantsi“ (1000 ja 3000 meetrit) ja tunnijooks, kuid neid jookstakse väga harva, enamuses teateuisutusena, handicap'idena jne., nii et nende õppimisel ei maksa eriliselt peatuda.

Uisutamise tehnika mitmesugustel distantsidel erineb tunduvalt. See puutub peaaesjalikult sammude pikkusele ja käte töösse.

Taktika all mõistetakse kiiruse ja jõu reguleerimist jooksumaa pikkusele. Nagu tehnika, muutub ka taktika jookstava maa pikkusest.

500 meetrit.

500. meetri uisutus on puhtakujuline sprinterijooks. Vaevalt jõuad lõpetada stardisammud, kui juba on käes esimene kurve, ja varsti algabki juba finisch.

Nagu juba varem tähendatud, on startil selle maa kohta otsustav tähtsus. Starti ei tohi jääda „istuma“ ühekski kümnendik-sekundiks. Hoogu võetakse lühikese, tihedasammulise jooksuga. Peale hoovõtmistki peab samm olema väga energiline, tõuge võimalikult tugev. Sammu pikkus on mitmesugustel jooksjatel väga erinev. Kuid igal juhul peab ta olema enne lühike ja tihe, kui hõre ja liuglev. Seda näitavad kogemused ameeriklastega, kes oma jõulise lühida sammuga on endi klassi kohta suhteliselt kõige paremini läbi löönud suurvõistlustel. 1924. aasta taliolümpiaadil tuli mäletavasti ameeriklane Jewtraw isegi võitjaks 500-meetris, ajaga 44,0 sekundit.

Käed töötavad kogu aja energiliselt keha läheduses.

Jõu jaotusest distantsil ei tule palju kõnelda: 500 meetrit tuleb jooksta algusest lõpuni võimalikult suure kiiruse ja jõuga. Kuid siingi on P. A. Ippolitovi kogemuste põhjal mõningad taktikalised reeglid. Need seisavad selles, et kiiruse maksimumi ei püütaks saavutada mitte kohe, vaid esimese sirgtee lõpul, et esimene kurve võetaks järjest kasvava hooga. Sel juhtumisel ei nõua teine sirgtee ülligset jõukulutust ja teise kurve võtmiseks ei ole tarvis ennast sedavõrt meeletlikult pingutada, kui siis kui esimene kurve oli võetud nõrgalt. Siiski annab ennast teisel kurvel väsimus alati tunda. Seepärast peab siin tõusma käte töö maksimumini. Viimane sirgtee peab võetama jälle väga tiheda sammuga ja siin peab kulutatama viimane jõunatukene.

500 meetri uisutamisel tuleb kere hoida võimalikult madalal ettepoole, et kõik jalgade liigutused, peaaesjalikult tõuge, sünniksid hõlpsasti.

Sammu tihedus 500. meetril ei tohi minna närvilikkude äärmusse. Kõik liigutused peavad olema täpsed kindlad ja kaalutud. Hea sprinteristiili võib välja arendada ainult väga kestva ja väsimatu treeningu korral. Kus kõrgi tähelepanu on juhitud eranditult tehnikale. Aegade peale ei maksa panna esiotsa rõhku — need tulevad iseenesest tehnika omandamise määral.

1500 meetrit.

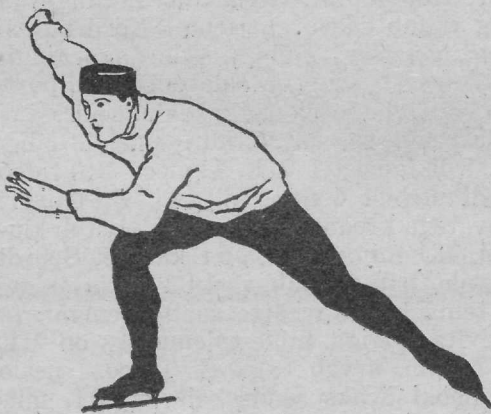
1500 meetrit uisutusel vastab täielikult 400-meetri jooksule kergejõustikus,

kus atleedil peab suure kiiruse kõrval olema ka väljapaistev vastupidavus.

Distants kaetakse veidi vähem pingutatud tempoga kui 500 meetrit. Samm peab olema märksa pikem, mis hoiab jõudu tunduvalt kokku. Tervet maad oleks võimatagi 500 meetri sammuga läbi raiuda. Siin on ameeriklased näitena, kuidas ei pea toimima. Nende lühikene jõusamm ei anna 1500 meetril mingeid tulemusi. Energiline „hoogsamm“ on 1500 meetri tehnika alus.

Start võetakse tugevalt ja teravalt. Kogu esimese sirgtee ja kurve kasvab kiirus. Alates teisest sirgteest, muutub tempo rahulisemaks. Kõik kurved võetakse parema käe kaastööl, vasak käsi võib lamada vagusana seljal. Viimasest kurvest tulles alustatakse finischi ja viimane sirgtee võetakse sprinteri-stiiliga. Kere on kogu aeg kallutatud tugevasti ette.

Jõu reguleerimine on 1500-meetril väga raske ja vastutusrikas ülesanne, ja siin on uisutaja isiklikkudel omadustel

500 meetri jooksu stiil.

otsustav tähtsus. Kuivõrt lühidal distantsil omab tähtsust kiirus, maksab siin vastupidavus. Kiiruisutuse keskmää nõuab erilist treeningut, mis juhitud peaaesjalikult vastupidavuse saavutamisele. Selleks peab uisutaja harjutama harilikult 1500 meetrist veidi pikemat distantsi tubli kiirusega, kuid samal ajal pühendama hoolt nii kiiruse kui vastupidavuse omandamisele.

5000 ja 10.000 meetrit.

Pika maa jooksudel omab suurima tähtsuse jõu kokkuhoid. Seda võimaldab pikk ja liuglev samm. Kere võib olla vähem kummardunud ette kui lühidal maal ja keskmaal, et võimalust anda rinnakorvi paisumisele, sügavamale ja rahulisemale hingamisele. Käed pannakse harilikult seljale kohe stardist lahkumise järel ja jäävad sinna kuni viimase ringini, mil algab finisch.

Mõned uisutajad töötavad kurvel parema käega, kuid seda võib enesele lubada ainult kogenenud ja enese jõus teadlik uisutaja.

500 meetri taktika ei ole keeruline ja seisab selles, et võistlusmaa teine pool läbistatakse peaaegu sama kiirusega kui esimenegi. Selleks kaetakse esimene pool maast enam liugleva ja hõljuva sammuga, teine pool enam tihedama ja energilisema sammuga. Poolteist kuni kaks ringi enne finischi lisatakse kiirust tublisti juure, nii et see tõuseks oma maksimumini viimasel poolringil.

10.000 meetri uisutus ei erine tehnil-

selt millegagi 5000 meetri uisutusest. Taktikalised reeglid on siin siiski osaliselt teised, sest et mõlemad pooled kasvavad kahevõrra ja jõu kokkuhoid esimesel poolel veel tähtsam. Teine pool kaetakse nii nagu üksik 5000 meetrit, kuid siin võetakse ette ka üksikuid spurte. Viimane kilomeeter kaetakse järjest suureneva kiirusega ja finisch tehakse nii nagu teisteski jooksudes.

Ühetasane pikk samm liuglemise inertsia maksimaalse kasutamise pehme ja rahulik, kuid mitte laisk, pööre, sügav ja ühetasane hingamine, need on omadused, mille poole peab püütama pikema maa uisutamisel.

Kuidas Thunberg treeneerib.

Suusameister ise jutustab:

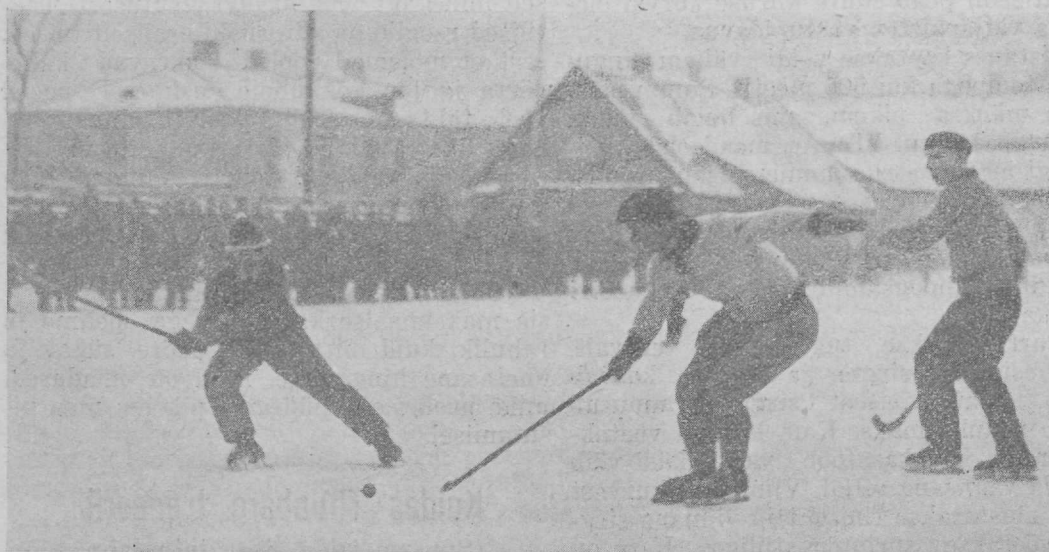
— Eeltreening kiiruisutamisele on individuaalne asi, sest üks kiiruisutaja tarvitab kestvat ja tugemat ettevalmistustööd kui teine. Minu pikaajaliste kogemuste põhjal alustan mina treeningut septembri keskpaigas. Kasutan kõigepealt jalgratast, mis mu vormi saavutamisele tundub väga soodsana. Ma sõidan siis jalgrattal kolm korda nädalas 30 kilomeetrit. Kui aga oktoobri lõpul Soomes maanteed muutuvad poriseks, lähen üle murdmaajooksule. Jooksen ka kolm korda nädalas, seitse kilomeetrit korruga. Jga jooksul hõõrun enese külmaveerätikuga higist puhtaks ja heidan soojas riietuses veidiks ajaks puhkama.

Külmade tulekul algab vast tegelik kiiruisutustreening. Ma eelistan uisutada ikka õhtuti, olen siis üksinda ja võin reguleerida tempot nii kuidas ma soovin. Vahevahel teen veel 5-kilomeetrilisi käike. Massaashi kasutan järjekindlalt. Lasen ennast kaks korda nädalas hõõruda. Soomes peetakse uisuvõistlusi tavaliselt jaanuari keskpäevadest kuni märtsi lõpuni. Selle kaheksa või kümne nädala jooksul võistlen ma iga laupäev ja pühapäev, treeneerin esmaspäevadel, teisipäevadel ja kesknädalal, kuna neljapäeviti ja reedeti puhkan, et võiksin minna täie värskeusega võistlusele.

Mis puutub söökidesse, siis sünn võistluste eel ainult kergeid toite. Kolm tundi enne võistlust heidan ma voodisse pikali, et täielikult veel keha lasta välja puhata pingutusteks. Jga võistluse lõpul hõõrun kehalt high külmaveerätikuga.

Haakon Pedersen 43,5.

Norra esimestel suurematel tänavustel kiiruisutamisevõistlustel saavutati rida hiilgavaid tagajärgi. 500 m jooksus püstitas Haakon Pedersen Norra rekordi 43,5. 2. Ivar Ballangrud 44,1; 3. Roald Larsen 44,3; 4. Bernt Evensen 44,4; 5. Hugo Nygren 44,6; 6. Mons Mjelde 44,8. 1500 m: 1. Ballangrud 2.22,3; Larsen 2.23,7; 3. Evensen 2.23,7; 4. Staksrud 2.26,1; 5. Mjelde 2.26,9; 6. Christensen 2.27,0. 5000 m: 1. Ballangrud 8.38,3; 2. Mjelde 8.49,4; 3. Larsen 8.51,2; 4. Staksrud 8.53,4; 5. Evensen 8.54,8. 10.000 m: 1. Ballangrud 17.39,0; 2. Larsen 17.55,4; 3. Staksrud 18.00,4; 4. Carlsen 18.11,6; 5. Evensen 18.17,3; 6. Nygren 18.28,5. 500 m junioridele: 1. Lindboe 45,1 (junioride maailmarekord); 2. Andresen 45,7; 3. Daasnes 46,4.

Hokiklubi värava ees. Sauer hangib palli Seegneri ja Silbergi vahelt.

Pidades silmas Hokiklubi eelmise pühapäevast kaotust Kalevile, võis arvata ette juba, et tema meistermeeskonnalt Spordilt „tubli leili“ saab sõprusvõistlusel, mis peeti 6. jaanuaril Greiffi (end. Spordi) väljal. Ja nõnda ka sündis, kuigi tagajärg ise pole just kõige kohutavam. Aga siiski on ta suurem tagajärgedest, mida saavutasid mainitud meeskonnad eelmisel hooajal omavahel võisteldes. Mäng ise näitas, et klubi oma praeguses vormis ei suuda ikkagi vastane olla veel Spordile, kuigi ta esimesel poolajal väga teravat vastupanu püüdis avaldada.

Võistluseks, millele õnnestunult viilet puhus Rõks (Tallinna Kalev) rivistusid 22 kõverakepi jüngrit järgmiselt:

Sport: Laurberg; Karm — Idlane; Saulman — Paal — Rio; Seegner — Silberg. Tipner — Uuetoa — Aun.

Hokiklubi: Gerrez; Sauer — Pinkovsky; Randmer — Tomingas — Kleinberg; Triumpf — Sprantzmann — Sostar — P. Freiberg — Niemann.

Kohe kui kõlab algvile, püüab juhtimisele asuda Sport. Aga Hokiklubi osutub

ootustest kõvemaks. Sauer — Pinkovsky pidurdavad vapralt vastaste pealetungid ja mäng rullub edasi lahtisena. Kord püüab parem olla isegi klubi. Seda aga ainult korraks, sest peagi ohjeldab mängu Sport, kelle edurivi töö on raskekaalulisem.

Ja peagi, see on 25. min., märgib lähedast distansist 1:0. E. Tipner. 2:0 tuleb samalt mehelt 4 min. hiljem. E. Tipneri väravatega kroonitud töö aga vihastab klubilasi. 31 min. lööb Sauer kaugelt Spordi väravale, pall pörkab vastu kaitsja jalga, kus tema kuidagi kätte saab Niemann ja ei viivita löögiga, mille tulemuseks on 2:1.

37. min. arvab aga E. Tipner peale nurgalööki heaks seada seisuks 3:1, millega ka poolaeg lõpeb.

Teine-poolaeg toob peremeheks Spordi, kes vaevatult taltsutab klubi. Ilma nähtavate pingutusteta surub tema klubi pea kogu poolaja kestvuseks selle poolele. Ent väravaid ei tule, sest Gerretz on väravas väga vapper. Alles 27. minutil õnnestub Silbergil lüüa 4:1. Publik ootab veel rohkem väravaid. 33. min. teebki jälle Silberg 5:1. Aga sellega pandakse ka väravatele punkt.

kes oma võimaluste kohta vähe kingib huvi suusatamisele, kannab siiski tänavugi oma osa suusaspordi altarile traditsioonilise suusajaama näol.

Üldmulje on, et meie oleme suusaspordi kiratsemise ajajärgust jõudnud välja ja seisame päevade eel, mil võime hakata registreerima suusatuse kui massispordi, kui rahvusspordi esimesi saavutusi. Ainsa hirmutusena püsib küll talve tujukus, kes kuhjunud vaimustuse ja sobivad algatused võib pühkida — praegu ei saa just kiidelda lume tubliduse ja rohkusega — kuid kõige paremate väljavaadete lootmine ei ole ilialgi asjata.

Veel ei ole hilja, kõik sporditegelased maal ja linnas võivad suusaspordi ülesehitustööle rakenduda. E. Spordileht piirdub omalt-poolt eestkätt südamliku sooviga — jõudu tööle!

— **Johnny Weissmüller**, kõigi aegade suurim-kiirujuja, palgati 1. jaanuarist Jaapani olümpia-treeneriks.

— **Ferenczvaros**, Ungari jalgpallimeister, võitis Hispaanias F. C. Barcelona 4:0.

Tartu Spordiselts Kalev

Tartu, Puiestee tän. 68.

Käesolevaga on meil au teatada, et meie seltsi korraldusel peetakse Ekraveliidu loal 26./27. jaanuaril 1929. a. Tartu Eesti Käsitööl. Seltsi uues saalis (Tartus, Vene tän.)

EESTI ESIVÕISTLUSED POKSIS.

Võistlused peetakse Ekraveliidu määruste järele.

Auhindu jagatakse igas kaalus 3, võistlejate arvu silmaspidades.

Väljaspoolt võistlejatele priikorter, millest soovijate arvu palume ette teatada.

Võistlustele ülesandmised adresseerida: Tartu spordiselts „Kalev“ Tartu, Puiestee tän. 68. Ülesandmiste viimane tähtpäev on 20. jaanuar 1929. a.

Võistlusel riietus on nõuetav määrustekohaselt täpne ja korralik.

Iga ülesantud võistleja pealt saadab ülesandja selts kautsjoni Kr. 1—, mis meie heaks langeb, juhul kui ülesantud võistleja võistlusele ei ilmu. Kautsjon maksetakse tagasi kohe peale võistlusi vastava seltsi volitusega varustatud esitajale, kes võib ka võistlejatest olla.

Lootes Teie seltsi liikmete rohkele osavõtule ja vastastikusele heatahtlikkusele võistluste kordaminekuks, jääme

Austavalt

4. I. 29. Esimees Dr. G. Kroll.
Sekretär H. Michelson.

Tender võitis Soomes.

Esmaspäeval ja teisipäeval Helsingis peetud poksivõistlustel tuli raskekaalus esimeseks eestlane Karl Tender, lüües oma vastast Gourevitschi suure ülekaaluga.

Kuopios

peeti esimesi Soome suuremaid tänavusi uisuvõistlusi. Tagajärjed olid suuremate meistrite puudumise tõttu keskpärased. 500 m jooksis Friman 45,8 ja Korpela 46,4. 1500 m oli Korpela aeg 2.35,1, Lindellil 2.36,3. 5000 m uisutas Lindell 9.27,5 ja Korpela 9.35,9.

Akadeemilise spordiklubi

käsipalli naiskond külastas Tallinna. Võrkpallis löi see Kalevi naiskonda 15:11, 2:15, 15:2. Ka ÜENÜTo kaotas tartlastele 15:2, 13:15, 15:6.

Läti suusatajad

tegid kahes grupis rännaku Riias Tartu ja Tallinna. Tartu matkasid üliõpilasuusatajad E. Dzenitis, R. Plume, T. Dzedinsch ja A. Reikstins, Tallinna sõjaväesuusatajad A. Motmillers, J. Bullinsch ja A. Kikuts. Esimesed sooritasid 282 km, teised 400 km. Mehed saabusid tervetena ja rõõmsatujulistena, teekonda on raskendanud ainult lume vähesus.

— **Berliini** esimestel kiiruisutus-võistlustel jooksis Mayke 500 m 52,6 ja Müller 1500 m 2.53,4.

— **Admira**, Austria jalgpallimeister, sai Saksamaa külaskäigul Esseni vähetuntud meeskonnalt 2:4 lüüa.

— **Paolino** löi 10-roundilises matschis Kanada meistrit Jack Renault'i punktidega.

SUUSATUS.

1. lhk. järg.

halise kasvatusel raudvaraks. Tema ümber on tarvis koondada selleks kõik meie tusedamad jõud, nii oma sportliku vilumuse kui ka seltskondliku positsiooni mõttes. Kui see on sündinud, siis võib vast tekkida elujõuline liikumine. See asjaolu ei ole tähtsusetu ka meie üldspordiliikumise tegelaste koosseisu värskendamisel.

Eelnimetatud tegurite kõrval pühendab suusaspordi levitamisele suuremat tähelepanu endiselt kehalise kasvatusel inspektor temale kasutada oleva instruktore kaadri ja selgitavate filmide koguga. Üle terve kodumaa on sealpoolt ette nähtud rea lühidaajaliste suusakursuste korraldamine. Provints näib sellele ettevõttele elavalt vastu tuukavat ja mitmel pool kohtadel on märgata iseseisvaid algatusi. Nii olevat Rakveres kavatsusel isegi Eesti esimese hüppemäe ehitamine mis sünniks meie suusameistri Th. Andressoni asjatundlikul juhatusel. Tallinna Kalev,

35 aastat tagasi.

1893. aastal peeti Amsterdavis esimesi mailma-esivõistlusi kiiruisutamises. Neist võtsid osa norralased Einar Halvorsen, Oscar Fredriksen ja Filip Petersen, rootslased Rudolf Eriksson, Bruzelius ja sakslane von Salzen.

Võistlusi peeti samuti neljal distansil kui nüüdki. Neli meest igal maal pääsid lõpujooksu. Esimeseks maailmameistriks kiiruisutamises tuli Jaap Eden, kes võitis kolm distansi — 500 m 51,8, 1500 m 2.48,2 ja 5000 m 9.59,0. 10.000 meetris jäi ta teiseks. Selle võitis norralane Fredriksen maailmarekordilise ajaga 20.21,4.

Jaap Eden oli maailma suurimaid uisutajaid. Ta võitis palju suurvõistlusi ja seadis Hamaris 5000 meetris rekordi, 8.37,6, mis püsis 20 aastat. 1895. a. püstitas Eden ka 1500 ja 10.000 meetris rekordid vastavalt 2.25,4 ja 17.56,0. Viimane seisis ta nimel 5 aastat, enne kui langes Peder Östlundi saagiks. Jaap Eden võitis veel 1896. a. maailmameistri tiitli Peterburis, kuid ei esinenud enam hiljem rahvusvahelistel võistlustel. Eden suri 1925. a. 52 aasta vanusena.

Pärnu kiri.

Vana aasta viimased päevad möödusid rohkete võistluste tähe all. Tervis korraldas maakonna esivõistlused poksis, milline arvult Pärnus teine, kuna esimesed matschid leidsid aset rea aastate eest. Võis konstateerida märgatavat edu poksiijate juures, mis tuleb kanda V. Palmi hoolsa treeningu arvele. Paremad olid Laur, Sarapik ja E. Mikkelson. Võistluse tagajärjed: Kukk-kaal: 1. Schön, Tervis. Sulgkaal: 1. Mikkelson, Vaprus, 2. Fuks, Tervis, 3. Peters, Vaprus. Kergekeskkaal: 1. Sarapik, 2. Tiidermann, 3. Simm, kõik Tervisest. Keskkaal: 1. Laur, Tervis, 2. Kull, Vaprus, 3. Kүүts, Tervis. Poolraskekaal: 1. Selge, Tervis, 2. Schreitmann, Saksa SR., 3. Vimm, Vaprus. Raskekaal: 1. Holm, Tervis, 2. Nukk, Vaprus.

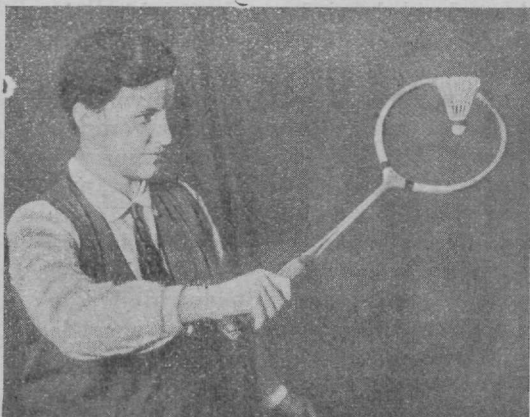
Teisel pühäl pühitses praegune Tervise ja Pärnu spordiliidu esimees Arthur Pärn oma 20-aastase spordiliku tegevuse juubelit. Sel puhul korraldas Tervis rahvuslised tõstevõistlused juubilaril osavõttel.

Tagajärjed: Sulgkaal: 1. A. Kask, Sindi Kalju 260 (80—75—105). Kergekaal: 1. L. Miller, Tartu Kalev, 267,5 (75—80—112,5). 2. R. Teitelbaum, Tall. Sport 260 (80—75—105). 3. H. Laater, Pärnu Vaprus 232,5 (67,5—72,5—92,5). Keskkaal: 1. M. Oley, Tall. Kalev, 275 (85—80—110). 2. Arthur Pärn, Pärnu Tervis, 240 (72,5—70—97,5). 3. J. Laos, Tervis 230. Poolraskekaal: 1. H. H. Adamson, Sindi Kalju 295 (90—90—115). 2. A. Mäll, Tall. Kalev, 285 (90—80—115). 3. A. Lothuaru, Tartu Kalev, 260 (72,5—80—107,5). Raskekaal: 1. O. Luiga, Tall. Kalev, 340 (97,5—102,5—140).

Rohkesti jättis soovida tõstete puhtus.

Jatkugu juubilaril ka edaspidi nooruslikku tuld Pärnu spordielu juhtimisel!

A. P.

Badminton, uus moemäng kerge tenispalliga, millele suled sabasse köidetud. Tugev konkurent välismaadel ping-pongile.

Uisukrobaadid Howard Nicholson ja Hilda Ruckert St. Moritzi jääväljal.

Dr. Peltzeri hielded onud.

Kuna Soome amatöörismi mõttes väga kahtlastel tingimustel lasi terve rea oma paremaid mehi minna pikemaajalistele võistlusreisidele ookeani taha, taryitab Saksa spordiliit oma meeste kohta võrdlemisi kõva kätt.

Dr. Peltzer sai hiljuti kutse minna kestvamale võistlusreisile Ameerikasse. Kuna nii pikk reis ei tahtnud kooskõlas olla amatöörtingimustega, tundis Saksa liit huvi sõidu ainelise külje üle. Peltzer seletas, et ta võtvat reisi käsile õppereisina, mida finantseerivat üks tema rikas onu. Liit keelas aga Peltzerile sellegi peale vaatamata sõidu ära, sest et läinud aastal, mil Peltzer ka ühe onu toetusel sõitis Ameerikasse, oli Saksa liidul väga piinlik amatöörküsümuse lahendamine Ameerika spordiliiduga.

Lühimaa jooksjate kiirus vastab 35 km-le tunnis.

Prantsuse spordileht „L'Auto“ toob huvitava arvustiku, milline oleks lühimaaade rekordimeeste tagajärg tunnis, kui kiirus püsiks samana. Võrdluse lähtekohaks on Paavo Nurmi tunnijooksu maailmarekord. Tabel on järgmine:

Distants.	Rekord.	Km tunnis.
100 m	10,4 sek.	34 km 615 m
200 m	20,6 sek.	34 km 951 m
400 m	47,4 sek.	30 km 375 m
800 m	1.50,6 min.	26 km 39 m
1.500 m	3.51 min.	23 km 376 m
5.000 m	14.28,2 min.	20 km 732 m
10.000 m	30.06,2 min.	19 km 349 m
1 tund	—	19 km 210 m

Ülaloleva põhjal tuleb tõeliselt imetleda Nurmi kahte viimastena märgitud rekordi. Tunni jooksu rekord on vaid pisut enam kui sada meetrit halvem 10 km rekordist, kuigi distants on peaaegu kahekordne. Sama väike on vahe ka 5000 ja 1000 m kohta. Võrdlevalt võetuna on 200 rekord parem 100 m omast, mille põhjuseks on 200 m jooksul teise saja kohta maksvusele pääsev lendav start. Kui lühimaa jooksjad suu-

daks edasi pidada sama kiiruse, mis neil on 100 ja 200 meetril, siis kataks nad tunniga maa, mis võrdne keskpärase auto tunnimatkale.

Ameerika valmistub juba.

Ameerika spordiliidu uus esimees Avery Brundage on ergutanud olümpia komiteed juba nüüd olümpia kapitali korjamisele. Eelmistel puhkudel on korjandusega alustatud vaid olümpia-mängude aastal. Ameerika tahab meeste treeninguks seekord kulutada 2 miljoni dollarit.

— Oxfordi ja Cambridge'i üliõpilasmeeskonnad on otsustanud sõita eeloleval kevadel võistleva Ameerikasse Yale-Harvardi ja Princeton-Cornelli meeskondade vastu.

**VEEL ON VÕIMALIK
TELLIDA**

**E. SPORDILEHTE
1929. A. PEALE**

**TELLIMISI VÕTAVAD VASTU
KÕIK KODUMAA POSTI-
AGENTUURID JA SUUREMAD
RAAMATU- JA SPORDIRIIS-
TADE KAUPLUSED. x x x**

Kilde Tartust.

Ühes talvega on saabunud talverõõmud. Ainult lumevähesus annab ennast tunda, mille tõttu suusatajad momendil vaeselapse osas. Agaramad suusatajad käivad siiski Emajõe harjutamas, et vähegi „jalgu alla“ saada, kui peaks õnnistama taevast lund.

Tänavune talispordi hooaeg algas Tartus õieti pühapäeval 30. dets. peetud kiirusuusatamise võistlusega. Võistlus leidis aset Raadi tiigil ja võistlemas olid pea kõik endised tuntud nimed, eesotsas vanameistrite A. Mitti (Tallinna Kalev) ja I. Martiniga (Tartu Kalev).

Rada, mille korraldasid Mitt ja Martin isiklikult ja omal jõul korras hoidnud, on parim seninähtuist Eestis. On täpsalt S. Moritzi mõõdute järgi, kaitstud ja ümbritsetud väga kauni Raadi pargiga. See rada sinna on sobiv, neid võiks tiigile tarviduse korral 3 teha, ruumi jätkub, ka kelgumäge oleks sinna võimalik soetada, mida võiksid ka harilikud surelikud tarvitada. Praeguse Ülevi kelgumägi on harilikule inimesele liiaks hädaohtlik, mida tõendavad just mitte harvad õnnetusjuhtumid. Tiigivesi on seisev, juba esimeste sügisekülmade tulekul kattub ta jääga ja puhkab rahulikult hilise kevadeni, kui mujal ilmas jää juba ammu kadunud. Kaunis ümbrus, pikk jää kestvus, kerge vaevalamiseks, linnast mitte just kaugel, asjaolud, mis lubavad oletada, et siin võiks tekkida Eesti parim uisurada. Spordiseltsid, kaitseväge ja kaitseliit peaksid aga selle hoolekande enese tegevuspiiridesse võtma, igatahes palju rohkem kui suusatamine, sest lumevaesed talved on meil juba küllalt tuntud. Ülikooli valitsusega kokuleppides, on ju ka keh. kasv. inst. uisurada vaja, peaksid seltsid ehitama korraliku riietusruumi, korraldama raja, küll siis tuleb ka noori uisutajaid iseenesest.

Mis puutub uisutajate juurdekasvu, siis andis see võistlus hoopis kurva pildi: polnud näha ühtki algajat. Ma ei taha praegust siin kohal selle fakti põhjuseid analüüsida, tähendan vaid nii palju, et uisutamise mittelevinemise peapõhjusteks tuleb pidada raja ja uiskude puudumist.

Võistlus, kui sarnane selle sõna tõsisel mõttes, oli varajanegi, kuid andis kujuka ülevaate meeste võimisist hooaja alguses. Vaevalt nädalase treeningu järgi võis rõõmustaval kombel pea kõikide osavõtjate juures üldist võimete tasapinna tõusu märgata. Üllatusi võib pakkuda tänavu vanameister J. Martin, kes mängleva kergusega Mitiga konkureerides 500 m puhalt 50 sek. kattis. J. Martin on visa võistleja hingega sportlastiit, mees, kelle kohta maksab väita, et ta sobib kogu eluaja spordile. Olles noores eas väljapaistvamaid Eesti ja Venemaa kergesportlasi üldse, on ta nüüd kergesportlast oma aastate tõttu pidanud juba osalt loobuma, kuid on selle asemel uisutamises enesele uue lemmikala leidnud. Olen näinud J. Martini juba aastaid uisurajal. Siis jäi küll mulje, et uisutamises ei võiks tal suuremat edu olla, paistis silma nagu jõu puudust ja stiili nappust. Nüüd on ta aga kindlale, ennast usaldavale rahulikule, pealtvaatajalegi nauditavale stiilile jõudnud, mille tõttu võib loota meie olude kohta häid tagajärgi.

Vana esivõitleja! Ikka nii edasi, ise õppides ja nooremale generatsioonile oma kasulikke kogemusi edasi andes, omate te Tartu sportlaskonnas asendamatu koha.

Vanameister Mitt ei tunnud end küllalt jõuküllasena olevat, igapäevane treening, massashi puudus, raja korrasõid jne., on olnud liiaks energiat nõudvad. Siiski kattis ta võistlusel 500 m 49,4 sek. ja pool tundi hiljem veel kord 49,8 sek. Vanameister õpib praegu Tallinnas, politseikooli kõrgemal kursusel, mis on rohkesti jõudu ja pingutust nõudev. See asjaolu ei jäta arvatavasti tema hooaja tagajärgedele mõju avaldamata. Ta ise on küll optimist ja loodab, et ta ka tänavu suudab väärikalt oma kohta asendada. Ka tema on oma stiili põhjalikult muutnud eelmiste aastatega võrreldes; siis mängis peaosa tõuge, kuna nüüd selle aset täidab pikk rahulik liuglemine. Olümpiaad ja võistlused Soomes on olnud põhjaliku tähtsusega Mitti ja Martini suhtes.

Looduslikud tingimused polnud küllalt kohased: jää oli eelmiste päevadega võrreldes tuhmjas, mis ebasoodustas libisemist, öösel oli 10° külma, isegi päeval oli 7°. Võistluste üllatuseks oli E. Kreutzbergi tagajärg B kl. 3000 m, mille kattis aja 6.25,2 min., mis parem ametl. E. rek.

Ka nooremad võistlejad olid innukalt asja juures, mis lubab eeldada üldist edu.

Tehnilised tagajärjed: 500 m Erik. 1. Mitt, A. — 49,4 sek. 2. Martin, J. — 50 sek. 5000 m Erik. 1. Martin, J. — 10.19,2. 500 m A kl. 1. Kreutzberg, I. — 53,8 sek. 5000 m A kl. 1. Kreutzberg, I. — 10.48,7. 500 m B kl. 1. Michelson, H. — 55 sek. 2. Musto — 55,6 sek. 3. Kreuzberg, E. — 56,7 sek. 3000 m B kl. 1. Kreutzberg, E. — 6.25,2. 2. Michelson, H. — 6.33,4. 3. Musto — 7.15,2.

Uisuteid on Tartus mitugi, alates tütarlaste gümnaasiumide omadega ja lõpetades Kalevi uisuteega, mis ainsamana väärib uisutee nimetust. Kalevi uisutee töötab juba nädalaid ja osavõtt on kaunis rahuldav. Koolivalitsuselt sai Kalev 6000 senti toetust uisutee korraldamiseks, on kohustatud aga lubama õpilastele prii uisutee tarvitamise hommiku- kui ka õhtu- poolikul teatavalt tundidel. Iga õhtul mängib 12-liikmeline orkester kella 5—8, ja tants on moes. Sissepääs on 10—15 senti, kogemused on näidanud, et see on sobivaim hind. Osavõtt oli jõulude vaheajal keskmiselt 500—600, selle peale vaatamata, et hulk õpilasi Tartust lahkunud. Tantsijad on kõik noored, kooliõpil., alates 13—14 aastastest. Harwa-harva näed täiskasvanut, ja kui ongi, siis tunned selles mõnda sportlast. Peab sageli imestama, kus veedab meie vanem inimpõlv need kaunid taliõhtud?! Vähegi ringi vaadates võid varsti veenduda, kuid kubisevad suitsu-, söögi- ja alkoholiaurudest küllastatud kõrtsid ja lokaalid, kuid palavad kinod täis on inimesi, kes tulnud päevasest närvekurvast tööst ja nüüd kinos lisa hangivad! Ja kuid valutavad silmad kinost välja astudes! Kes näitab siin küll neile kahetsemisväärt armsaile tartlasile?? Aeg näitab... Samuti omab Tartu kena Toomeoru, Tähkvere ja Raadi pargid, kuid puuduvad loodusenautiljad. Vähegi ämardudes pole enam näha peaaegu ühtki hinge. Enamasti on ju meie inimestel väga pikk tööpäev, millele lisaks oleks hädatarvilik veeta mõned minutid kaunis õhtuämaruses elundite värskendamiseks, tuulutamiseks. Eriti tahaks ma seda väita kõiksugu töötavate rahvakihtide ja õpilaste kohta, üliõpilastest ma ei kõnele, sest neil näib olevat peamiseks ülesandeks kohviku kul-

Hokimees aastalt 1675.

tuuri harrastamine. Egas inimest igale poole jatku!!!

Ülevi kelgumägi haigutab tühjuses, vaevalt 10 paari sõitjaid. Iseenesest kaunis närvekõditav sport on kindlasti rohkem väärt, kui praegune publik teda näib hindavat. Olgugi, et siin tegemist teatava riskeerimisega, ei juhtu osavale sõitjale, s. o. juhile, midagi viga kogu ta sõitjatega.

30. dets. lõppesid Kalevi 2 kuud kestnud tehnilised maadlusvõistlused. Nende võistluste iseäralduseks oli, et vaatamata kaotuste arvule, pidid võistlejad võistluse normaalaja s. o. 20 min. läbimaadlema. Mõni mees käis selle aja jooksul 20 korda õlgadel puhtalt, kuid selle tühise asjaolu pärast ei tarvitsenud tal veel matilt lahku- da! Kaotusi arvestat i siin punktidega, samuti õnnestunud võtteid. Nende võistluste eesmärgiks oli meeste koolitamine tehniliselt ja vastupidavuse arendamine. Sellena võib teda ka hiilgavalt kordaläinuks lugeda, sest oli näha lausa rohkem võtteid ja teoenergiat. Osavõtjaid oli 30. Kogu seda asja juhtisid ja teostasid elupõlised kalevlased ja tuntud vanade kogemustega seltsitegelased ja maadlejad Pikker ja Bormeister. Seda treeningumeetodi võib kindlasti ja soojasti soovitada ja peaks ka mujal tarvitusele võtma.

Nimekamad kergesportlased on puhanud kogu enne jõulul ajal, mis oligi hädava- vajalik, kuid lahendamatu probleemina seisab meestel ees küsimus, kuidas alustada tööd nüüd. Ühistreeningut ei ole, ei ole peajasjalikult see pärast, et puuduvad ruumid. Arvatavasti tuleb saalitreeningut igal mehel oma ette nokitseda, kuna kärgud, suusatamised, murdmaad juba muidugi on võimalikud ühiselt äbi viia. Siin- iuures ei taha ma praegu ennustada, kuidas sarnane treeningu meetod tulevasele hooajale mõjub. Nende mõnede ridade kau- du tahtsin iseloomustada Tartu sportlase elu tuiksooni aastate vahetusel. Vana- aasta viimasel päeval võis rahuliku südamega tehtud tööge tagasi vaadata: ta on olnud viljarikas! See annab julgust ja ühtlasi kohustab uude aastasse astuma uute loo- tustega ja kavatsustega, mis jäid ja mis tulevad teostada!

J. L.

Eesti raskejõustiku algaegeadelt.

T. Viedemanni mälestustest.

Eesti raskejõustik ei ole vana. Vast 39 aastat on sellest tagasi, kui aastal 1890 Tallinna tsirkuses esinesid Saksamaa jõumehed Lomborg ja Leitner, kelle elukutse oli raskustõstmine ja maadlus.

Need mehed olid kehaliselt hästi väljaarenenud ja töötasid suurte kuulpommidega, mis huvitas nii noori kui vanu, virgutades pealtvaatajaid vanuse peale vaatamata järele tegema.

Hiljem külastasid Tallinna veel mitmed maailmakuulsused, selleaegsed elukutselised jõumehed — sakslased Emil Voss, trio vennad Rasso, itallane Sem-Papi, venelased Stupin, Snamenski, poolakas Pötlasinski ja palju teisi.

Mainitud kuulsused kutsusid alati suurte rahaliste tasude lubamisega pealtvaatajate hulgast endi vastu esinema maadluses ja tõstmises. Tasu oli harilikult 100—200 rubla, mis mõndagi tugevat meest meelitas oma õnne katsuma.

Nii näeme tsirkuse areenile ilmutvat Juhan Kandimaad, Tõnis Ervinit ja paljuid teisi, kes suutsid elukutselistele rammumeestele pidada maadluses vastu määratud aja, tumestades rahva ees seega väliskuulsuste hiilgust, kuid meelitades seega veel rohkem teisi järeletegemisele.

Emil Vossist räägitakse, et ta tõstnud kahe käega 12 puuda ja ühega 7 puuda, pidanud sadamas köitpidi auriku kinni, kel täis aur peal ja katsunud rammu Vene keiser Aleksander 3-daga, kes olnud ka väga tugev mees. Voss pole suutnud keisrit panna selili ja saanud keisri käest mälestuseks kuld rinnamärgi.

Jõumeeste esinemisi vaadeldes tekkisid jutud, et Saksamaal olevat jõumeeste kool, kus neid toidetavat rammusöökidega ja õpetatavat kõik vigurid kätte. Kuid ka omalt maalt teati rääkida lugusid, kuidas saada tugevaks. Kõneldi ühest küla noormehest, kes hakanud ennast harjutama vasika ülestõstmisega. Tõstnud senikaua kui vasikast saanud härg ja mees vinnanud selle üles samasuguse kergusega nagu vasikagi. Sarnaseid ja teisi lugusid käis ringi rahva suus, mis kihutas mitmeidki enesel tegema katseid. Harjutusabinõudeks tarvitati malmist kaalupomme mõnesuguses raskuses, alguses harjutati sirge käega, kätt enese ees väljasirutatult hoides, ühe käega maast üles visates ja õlalt tõugates, pärastpoole tulid teised tõsted aegajalt juure.

1891. aastal pidas Lootuse selts Tallinnas suurema rahvapidu, kus teiste numbrite seas oli ka võidutõstmise auhindade peale. Sellest võtsid osa mitmed noored tugevad mehed. 1. auhinna — hõbe taskukella — omandas G. Bösberg, kes pidas väljasirutatud käel 53 naela. Teiseks tuli G. Vain. Need mehed olid endid jõudnud juba pommitõstmiseks harjutada.

Järgmisel Lootuse rahvapeol 1892. aastal oli kavas jällegi raskustõstmine. Seekord oli auhinnaks kuld taskukell. Suure võistlejate kogu hulgast tuli võitjaks Hans Kalde, küla-koolmeister Harjumaalt, kes hoidis väljasirutatud käel 55 naela. Bösberg esines nüüd kui jõukunstnik mitmesugustes erilistes raskustõstetetes. Ta numbrid kutsusid rahva hulgas esile suure ovatsiooni.

Sellest ajast peale sai rahvapidudel näha tihti noorte kohaliste jõumeeste etteasteid. Ka teistes kodumaa linnades,

Narvas, Rakveres, Haapsalus ja mujal esinesid Bösberg ja Vain oma tõstenumbritega, leides igalt poolt sooja vastuvõttu ja noorte poolehoidu.

Välismaade jõumehed, kes ikka Tallinna tsirkusi külastasid, hakkasid Tallinna noortes leidma endile tublisti arenenud vastaseid, kellega raske võistelda. Truzzi tsirkuses esines Itaalia jõumees Sem-Papi, kes traditsiooni kohaselt kutsus kõiki enese vastu tõstma ja maadlema. Pealtvaatajate hulgast astus välja Bösberg. Ja tal läks korda uskumatu — ta võitis maailmakuulsa jõumehe. Maadluses pidas Tõnis Ervin Sem-Papile vastu 30 minutit, mida ka tuleb võtta Ervini võiduna, sest tema ei olnud kunagi näinud prantsusmaadlust, Sem-Papi oli aga selleaegne kuulus maadleja.

Tõnis Ervin oli üks oma aja tugevamatest meestest ja võib-olla tugevamaid mehi maailmas. Ilma ühegi eelharjutuseta tõstis ta maas üles ühe käega 16 puuda kaalupomme, pannes teiva läbi pommisangade. Omal turjal tõstis ta üles hobuse ja kandis seljas ilma vaevata 44 puuda.

Tõnis Ervin oli sündinud Läänemaal Velise vallas 10. novembril 1863. aastal taluperehe pojana. Peale vallakooli lõpetamist asus ta isa talusse põllutööle, tehes selle kõrval ka mõnda käsitööd. Hea oskus oli tal ehitustöös. Juba 15—17-aastasena oli ta oma suure jõuga omandanud kuulsuse, võites kõiki ümbruskonna mehi Eesti heitluses (prantsusmaadlust ei tuntud veel sel ajal), ka vägikaika ja sõrme vedamiseks ning kivi tõstmiseks oli ta kõigest teistest üle.

18-aastasena äratas ta juba laiemat tähelepanu. Rapla laada ajal oli Raiküla kõrtsis palju noormehi koos. Asi kujunes jõukatsumiseks. Waliti välja 20 tugevamat poissi, keda Ervin pani kõiki maha ühe tunni jooksul. Teinekord oli tal vastaseks 50 venelast, kes ehitasid Velises Vene kirikut. Kuuldes, et Tõnis on tugev mees, kutsusid need teda sõrme tõmbama. Tõnis tõmbas neil kõigil sõrmed lahti kui silguniisad. Seepeale hakkasid venelased norima tüli, kuid Tõnis ei kohkunud ka ühti ja peksis terve karja läbi, nii et venelastest ei saanud terveks nädalaks töötegi-jaid. Vene preester saatnud Tallinna telegrammi, paludes Tõnist wastutusele võtta, et see tapab kõik töömehed ära ega lasse kirikut ehitada edasi.

Prokurör sõitnud kohale, kuulanud asja üle ja annud mehe kohtu kätte. Kohus leidis aga mehe süütu olevat, sest ei saavat uskuda, et üks mees võib peksta läbi 50 meest.

1892. a. jõudis Ervin ka otsaga Tallinna Tschiniselli tsirkusse, kus ta kolm õhtut järgimööda Vene jõumehe Stupiniga Helveetsia võõvõitluses maadles. Kaks õhtut võideldi 10 minutit ilma tagajärjeta. Kolmandal õhtul oli Stupin pannud enesele ümber kere nahkrihmade asemele kummirihmad, mis ikka venisid ja ei lasknud meest üles tõsta. Võistlus jäi ka otsustamata, kuid kohtunikud kuulutasid Stupini võitjaks. Ervin protesteeris otsuse vastu, kuid seda ei võetud arvesse. Stupin nähes, et selle mehiga ei ole midagi peale hakata, kadunud Tallinnast, kuna tema asemel hakkas nüüd võitmatuna esinema Ervin. Ta kutsus igal õhtul enese vastu kõiki jõudu katsuma, lubades võidu puhul

autasuks 200 rubla, kuid ühelgi ei läinud korda seda omandada.

J. Kandimaa, kes oli Pfaffi tehases väljavedajaks, pidas talle kõige kauem vastu, kuid pidi ka vanduma alla. Ervinile jääb see au osaks, et ta oli esimene Eesti jõumees, kes suutis võrastele vääriliselt vastu pidada.

Hiljem võistles Ervin ka Lurichiga prantsusmaadluses, kuid kaotas sellele. Võõvõitluses ei tulnud aga Lurich Ervini vastu välja.

1906. aastal lasti Tõnis Ervin Besobrasovi karistussalga poolt Märjamaa kiriku juures magasiada seina ääres maha. Ervinil oli kolm poega — Mihkel (sündis 1896. a.), Robert (sünd. 1898. a.) ja Arnold (sünd. 1900. a.). Neist ei ole aga keegi näidanud erilist huvi jõustiku vastu.

Maailma suurim jääpalee.

Briti õhusõiduminstri Hoare'i ja teiste riigiesindajate juuresolekul avati neil päevil Londonis Richmond Ice Rink'i jääpalee, mis suurim maailmas. Selle kunstlik jääväli on 87 meetrit pikk ja 26 meetrit lai, pakkudes seega umbes 1000 uisutajale 2260 ruutmeetri suuruse jääpinna. Paleesse on ehitatud tribüünid, kus ruumi 3000 pealtvaatajale. Võistluste korraldajaks palgati tuntud Kanada suurmeister Basil Williams.

— Budapestis peetud kiiruisutusvõistlustel jooksis Kauser 500 m 48,8 ja 5000 m Erdely 9.51,5. Ungari meister Eötvös ei suutnud kumbalgi maal tulla kohale.

Tex Rickard ✦

New-Yorgis suri pimesoolepõletiku operatsioonil maailma kuulsaim spordivõistluste korraldaja Tex Rickard. Tema oli see, kes viis läbi sadandetesse miljonitesse ulatavate eelarvetega poksimatschid ja viimasel ajal asus ka elukutseliste jooksuvõistluste korraldamisele. Lähemal ajal pidid Nurmi, Vide ja teised just astuma tema teenistusse. Tex Rickardi surm tõmbas igatahes viimaste kavatsustest nüüd kriipsu läbi.

Oscar Mathisen,

Norra uisukuningas, sõitis Davosi, kus ta oma 40-aastase vanuse peale vaatamata tahab võita tagasi enese nimele 500 m maailmarekordi. Enne ärasõitu Oslost avaldas Mathisen arvamist, et tal võimatu ei ole katta 500 m alla 43 sekundi.

— Sempé, Prantsuse tõkkejooksu rekordimees, omandas neil päevil arstiteaduse doktori (dr. med.) aukraadi.

— Praha Sparta jalgpallimeeskond kaotas Saksamaal 1. F. C. Nürnbergile 2:3, kuid võitis Leipzigi 5:0. Ka Praha DFC kaotas Königsbergis 3:4.

— Pihlak on hakanud Viini Austria meeskonnas backi mängima. Jõulu ajal tegi ta nim. klubiga võistlusreisi Itaaliasse.

— Viini Rapid kaotas Pariisi kombineeritud jalgpallimeeskonnale 1:2 (1:0).

— Pariisi jõuluturniiris tennises lõi Henri Cochet Jean Borotrat finaalis 6:3, 6:4, 6:3.

— Viini esimestel kiiruisutusvõistlustel jooksis Jungbluth 500 m 48,6 ja 1500 m 2.36,6. Ka Riedl kattis 500 m 48,6.

Talispordi hooaeg Rakveres alanud.

Rakvere saab suusamäe.

Ei ole vana-jumal iga aasta ühemeeline. Ükskord kingib hea talve, kus kuni kuud viis saab suuskadel vihtuda, teinekord annab ainult meelituseks natuke „talvekest“. Tänavune talv on suusaspordlastele tõesti talveke, sest lume vähesuse tõttu ei saa treenerida ega võistelda vajalikult ja pealegi saabus talv nii hilja!

Sportlane lepib vähesega ja kõik sportlased lepivad vähesega. Olgu lund napilt. Kraatsigu künkad või suusad narmendama. Eks kusagil kingu ja metsatuka ligi, kuhu lund enam kogunud ikka s u u s a t a d a s a a. Nii algas tänavune talispordihooaeg Rakveres.

Kavatsusi on palju. Esijoones tuleb liuväli korda seadamisele. Kuhu ta saab, kas Rahvamaja tiigile endiste aastate eeskujul või kusagile mujale, selgub lähemal ajal. Rahvamaja tiigil on see halb külg, et jääd seal talve jooksul väga raske korras hoida. Kipub praguliseks vägisi ja pealegi on plats uisutamiseks ja jääpallimänguks liig väike. Kelgumäge on vaja. Kälivil on hulk kelke välja antud, kuid mäge pole. Asjahuvilised noored kasutasid linnavalitsuse maja ees olevat mäge. Liuguda oli seal hea, aga õnnetust nagu juhtus ühe 12-aastase poisikesega jõulu keskmisel pühal, kes jäi auto alla ja kellel mõlemad sääreluud pooleks, ei soovi vist keegi healmeelele endale. Kelgumägi saab kindlasti kuhugi väljalisemasse kohta, Valli või Tammikumäele.

Pearõhk on suusaspordil. On ju Rakvere möödunud aastate vältel Eesti linnadest alati sel alal oma tugeva sammu ees olnud. Eks toonud ka möödunud aasta kaitseliidu võistluspärja enestele rakverelased. Seepärast veel enam kohustusi igale üksik-sportlasele kui spordi organisatsioonidele, et vähjakäiku ei esineks. Üksikutest meestest on Andresson ka tänavu esirinnas. Treenis kõvasti jõulu ajal Viiljandi järvel ja arvab end kindlasti heasse vormi saavat. Lille hoidub käesoleval talvel rohkem kõrvale. Ei võistle pikemates maades ja ka mitte kaitseliidu võistlustel. Kui võistleb, siis ainult Eesti esivõistlustel. Verder on suusatajate nimekirjast võistlustel maha kustutatud. Spordi klubi tema õiget arengut silmas pidades, keelab tal võistlemise. Kahju, kuid suvel lõikab selle tõttu kindlasti loorbere. Räästas areneb järjekindlalt ja tahab tänavu kõvasti võistelda. Priisemeistrist pole palju kuulda. Noori on aga murruna tulemas. Kahtlemata seisab nende eesotsas Siirak, kes möödunud aastal näitas 10-ne km suusatamiseks aega 46.50 min. Diivin, Raam, Tepp, Tartu, Lauri on enamasti ühetugevused. Algajatest Götz, Tamman, ja rida

teisi. Suusatajaspere on tugevasti arenenud, loodame veel suuremat edu.

Võistlustest oleks esijoones hüppekantsi avamisvõistlused, hüppevõistlused. See on esimene sellesarnane võistlus Eestis. Nimelt jõuti möödunud talvel otsusele, et Rakvere saab ehitada hästi suusahüppe mäe ja leidub ka hüppajaid. Mõte sai teoks. Kaitseliit ehitas Tormasse, Tiivase krundil olevast mäest hüppemäe. Hoovõtte maa, on väga hea, allatulek hüppelt samuti jooksumaa peale hüppe umbes 200 m. Pikeim hüpe saab kuni 30 m.

Võistlused peetakse pidulikult 27. jaanuaril on kaitseliidu valla-kompanii suusavõistlused eelvõistlustena üleriiklisele. Samuti tulevad pidamisele ka keskkoolide sportseltside ja kaitseliidu omavahelised võistlused.

Suurim on tali-olümpiaad, mis tänavu Rakveres peetakse. Kava on õige laialdane. Kõik alad, mis mullu Tapal. Sellele veel lisaks hüppevõistlused ja noorte võistlused kaitseliidus on oodata kuni 500 võistlejat. Eeltööd on juba käimas täiel hool.

Kui lund rohkem tuleb, küll siis kavatsused teostuvad.

Sportliselt tervitades

N. Lille

Rakvere õp. seminar.

Toimetusele saadetud kirjandus.

Fédération Internationale de Football Association: Handbook 1298—1929. Toimetusele on saadetud tutvumiseks rahvusvahelise jalgpalliliidu aastaraamat 1928 kuni 1929. Heal paberil, rohkete piltidega riideköites raamat pakub ametlikku informatsiooni kõigi rahvusvahelise jalgpalliliidu liikmete tegevuse ja olümpiamängude kohta.

Kõigepealt on aastaraamatus toodud rahvusvahelise liidu liikmete nimestik, siis liidu põhikiri, amatööri-määrused, millele järgnevad üksikasjalised loetlused liikmete tegevuse, peetud maavõistluste ja organisatsiooni kohta.

Kõigile, kel huvi rahvusvahelise jalgpalliliikumise vastu, tuleb nim. aastaraamatu soovitada. Ta on välja antud inglise ja prantsuskeeles. 222-leheküljelise raamatu hind on 1/2 dollarit ehk 1 kroon 90 senti. Raamatu soovijatel tuleb saata nimetatud summa liidu aadressile — Amsterdam, Paleisstraat 31.

— Victoria Zizkov, Tšehhoslovakkia, võistles Roomas, kus ta võitis sealse koondusmeeskonna jalgpallis 4:2.

— Viin (Wiener Eislaufverein) löi St. Moritzis peetud võistlused jäähokis Oxfordi 9:4.

— Jacovacci, itaallasest värske poksieuroopameister keskaalus, kaotas Londonis inglasele Frank Moodyle 5. roundil k. o.

— Soomes on jääpalli-hooaja esimestel võistlustel HJK ja IFK mänginud 2:2, kuna Viiburi Sudet löi IFK't 2:1 ja HJK Kronohageni 3:1.

— Läti ping-pongi katsevõistlustel Budapesti maailma-võistluste vastu tuli võitjaks Osinsch, kes löi Staueri 21:17, 21:19, Rosenthali 17:21, 21:13, 21:7 ja Finbergi 21:8, 21:16. Teiseks tuli Finberg.

O.-Ü. „Esto“

Tallinn, Pikk t. 47, tel. 10-02.

Talihooajaks

kõige täielikum ladu kodu- ja välismaa sporditarbeid — suuski, liuraudu, kelke, sviitreid ja muud.

Parimad ping-pongi seaded, võimlemise ja raskejõustiku abinõud.

Kodu- ja välismaa spordikirjandus.

Talviseks hooajaks:

Suuski, liuraudu iga selfsi, **kelke, tõukekelke, jääpalli keppe ja palle,**

ilusõidu, suusa ja hockey

saapaid, villas. sviitreid, mütse, kindaid, Ping-pongi mängu ja

kõiksugu sporditarbeid

sooviab mõõdukate hindadega

Kaubamaja

«Sport»

Tallinn, Narva m. 19
Kõnetr. 23-00

Margikorjajatele
(filatelistidele)

suur valik kõigi maade marke.
Müük üksikult ja kogudes.

—Ballangrud jooksis tugevas lumesajus 500 m 45,9 ja 5000 m 9.11,6. 1000 m-is näitas ta aega 1.34,2 ja 2500 m-is 4.48,1.

Spordiäri

RESEV-RESEL

Tallinn, Toompuiestee 19,
telef. 20-19.

Soovitab oma valmistatud spordi ja võimlemise abinõusid.